

Motiveerimise juhend sotsiaalpartnerite veenmiseks ja kaasamiseks

Soovitused on koordinaatori abivahend puhuks, kui tuleb veenda sotsiaaltöötajaid, hoolekandetasutuste töötajaid ning pere- ja koduõdesid (edaspidi *sotsiaalpartnerid*) projektiga liituma. Lisaks eelloetletule on sotsiaalpartnerid ka kogukonna esindajad ja pereliikmed, kuid nende kaasamiseks piisab teavitusest, sest projekt ei puuduta nende tööalaseid ülesandeid.

Sotsiaalpartnerid on need inimesed, kelle kaudu Sa leiad projekti abivajajad. Sotsiaalpartneritel on oma töö kaudu teada abivajajate ring ja nende vajadused ning oleks mõttetu hakata seda infot muul moel koguma. Lisaks on sotsiaalpartnerite esindajad inimesed, keda paljud vanemad inimesed, iseäranis üksi elavad mehed, kõige rohkem **usaldavad** ning suhtuvad neisse kui **autoriteetidesse**. Sotsiaalpartneritel on projektis oluline jõud.

Sotsiaalpartnerile peab kõigepealt selgitama, mis hakkab toimuma: mida temalt projektis oodatakse ja milliseid teenuseid vabatahtlikud pakuvad. Vaata sotsiaalpartnerite ülesannete ja vabatahtlike teenuste loetelu käesoleva materjali lõpuosast (lisa).

Sotsiaalpartnerile võib vajadusel tutvustada, miks vabatahtliku teenused on olulised: uuringud on näidanud, et füüsilise tervise halvenemise tagant võib väga tihti leida üksildustunde ja depressiooni ehk sotsiaalse ilmajätuse ilmingud. Seega, vanemat inimest ei tee haigeks ainult rakud, mis muutuvad vanusega haigustele vastuvõtlikumaks, vaid ka üksijäetus ja kasutuks muutumine.

Tõestatud on, et:

- vanemas eas vastastikku rahuldust pakkuv ning tulemuslik sotsiaalne aktiivsus vähendab depressiivsuse sümptomeid;
- vanemaealiste osalemine sotsiaalsetes tegevustes aitab säilitada ja isegi parandada kognitiivseid võimeid;
- uute oskuste õppimine elu teises pooles takistab lühiajalise mälu probleemide süvenemist;
- samal ajal vanemaealiste füüsiline passiivsus on seotud kognitiivsete võimete langusega
- arendavate tegevuste kaudu suureneb inimese kontrollitunne elu üle ehk turvatunne;
- positiivne suhtlus teise põlvkonna esindajatega, kes pole pereliikmed, parandab vanema inimese mina-pilti ja tõstab enesehinnangut.

Seega on vabatahtliku teenused üliolulised abivajaja heaolu säilitamiseks ja tõstmiseks. Keeruliseks teeb olukorra see, et vajadused, mida vabatahtlik oma tegevusega rahuldab, küll teadvustatud, kuid abisaajad ja nende kaaskondlased ei pea neid esmavajadusteks. Teiste sõnadega sotsiaalsed ja emotsionaalsed vajadused on allasurutud ja nende mõju vaimsele ja füüsilisele tervisele alahinnatud. Seda olukorda me koos muutma hakkamegi.

Arutage sotsiaalpartneriga läbi projekti puudused ja eelised

Tuleb arvestada, et:

- Projektis osalemine tähendab Teile lisatööd, mis röövib aega. Iga juhtum saab olema isesugune ja iga vabatahtlik omamoodi, kuid pärast seda, kui koostöö vabatahtlikuga on käima lükatud, õnnestub Teil tööaega kokku hoidma hakata.
- Abivajajate leidmisel või aitamisel võib ette tulla raskusi, näiteks saab olema raske jõuda nende abivajajateni, kes seda tööpoolest vajavad, sest aktiivsemad, teadlikumad, tervemad ja võimekamad on rohkem nähtaval kui passiivsed, väheteadlikud, hapramad ja vähemate võimalustega.
- Vabatahtlike seas võib olla palju neid, kellel selline kogemus üldse puudub. Professionaalne koostöö Teie ja vabatahtliku vahel, kus üksteise mõistmiseks piisab vaid märksõnast, tekib alles mõne aja pärast.
- Vabatahtlik pakub teenust, mille tähtsuses ja mõjus ei ole abisaajad veendunud, pidades seda meelelahutuseks ja soovides asisemat abi. Siis tuleb teenuste olulisust asjaosalistele üle seletada. Üsna kindel on, et mitmete teenuste (näiteks abi vaimset ja emotsionaalset rahuldust pakkuvate tööde tegemisel, sh kliendi lugude talletamine või kogemustevahetus) pakub enamusele suurt huvi ja rahuldust.
- Teie abivajajad hakkavad rohkem liikuma ja liigutama.
- Vabatahtlik vahendab Teile abivajajalt infot, millega Te saate korraldada haigusi ja probleeme ennetavaid sekkumisi.
- Vabatahtlik aitab Teil näha oma igapäevatööd uue nurga alt.
- On täiesti võimalik, et vabatahtlike süsteem, mida Teie abiga loome, aitab välja juurida liishaavelduslikke pettusi.
- Kui vabatahtlike kaasamise koostöömudel käivitub süsteemselt, on meie kõigi vanaduspõli üksilduse ja kognitiivse mandumise eest rohkem kaitstud.

Arutage sotsiaalpartneriga läbi projekti ohud ja võimalused

Võib juhtuda, et:

- Vabatahtlik ja Teie ei leia ühist keelt, Te ei klapi inimestena. Siis leiab koordinaator Teile uue vabatahtliku.
- Vabatahtlik osutub liialt aktiivseks või on ta Teie arust liiga laisk ehk Teie ootused ei ole vastastikused. Siis saate arutada seda koordinaatoriga.
- Vabatahtlik osutub ebausaldusväärseks. Sellisel juhul katkestatakse vabatahtlikuga koostöö.
- Teile tundub, et vabatahtlik ei oska oma tööd teha. Me pakume süsteemset koolitust ja loodame ka Teie abile, et mentorlusega vabatahtlike oskused parimaks lihvida.
- Teie piirkonda tekib liiga palju vabatahtlikke ja Teile tundub, et Te mattute selle suhtluse alla. Meil ei ole praegu alust oletada, et huvi vabatahtliku töö vastu oleks liiga suur, kuid lumepall veerema hakkamisel tekib ka projekti eestvedajatel teadmisi juurde ning saame pakkuda tugisüsteemi vabatahtlikele.
- Teile tundub, et Teie enda roll ja tähtsus abisaaja silmis väheneb. Sel juhul on ju nii, et Teie peate ka oma tööaega vähem kulutama ja Teil on kergem.

- Abisaaja ja/või tema pere ootused vabatahtlikule ja Teile järjest kasvavad. Siis saab koordinaator sekkuda ja need ootused „maa peale“ tagasi tuua.

Vabatahtliku tööle asumisel suure tõenäosusega

- jõuame Teie piirkonnas rohkemate abivajajateni, nendeni, kes abi vajavad, kuid kellest me praegu midagi ei tea;
- muutuvad Teie kliendid rõõmsamaks ja rõõmul on omadus ümberkaudsetele üle kanduda;
- tekib Teil võimalus suunata oma kliente rohkem liikuma ning vaatama ja nägema kaugemale kui üks päev. Nii suureneb lootus, et abivajajad järgivad rohkem ka Teie nõuandeid ja ettekirjutusi, mida muidu oleks raske täita, sest nõuavad enesedistsipliini (näiteks hakkavadki voodis tegema hommikvõimlemist);
- Eesti ühiskond vananeb ja tööd tuleb meile nagunii aina juurde. Vabatahtlikku lisajõudu on lihtsalt vaja. Mudeli rakendamine aitab teha ühiskonnas ennetavat tööd, et lihtsustada vanemaealiste ja puudega inimeste kaasamist omaenese ja ühiskonnaellu.

Lisa: sotsiaalpartnerite ülesanded ja vabatahtlike teenused

Sotsiaalpartneritel on projektis palju olulisi ülesandeid:

- sotsiaalpartner on koordinaatori kaastöötaja, ta aitab vabatahtlike kaasamise mudelit arendada ja seda parendada
- sotsiaalpartnerid kaardistavad abivajajad ning annavad selle info koordinaatorile;
- sotsiaalpartnerid valmistavad abivajajad ette vabatahtlike tulekuks. Nad räägivad abivajajale, mis hakkab toimuma, tekitavad neis huvi ja saavad neilt suulise nõusoleku;
- sotsiaalpartnerid tutvustavad vabatahtlikule, mis teda abivajaja juures ootab ja millest võiks alustada. Kui sobib, siis osaleb sotsiaalpartner vabatahtlike koolituse teisel päeval ning koostöös oma vabatahtlikega mõtestatakse koolituse materjal läbi konkreetse abivajaja kohta teadaoleva info alusel;
- teatud juhtudel (nt hooldusasutustes) on vaja, et sotsiaalpartner on kaasatud lepingupartnerina lepingu sõlmimisel vabatahtliku ja koordinaatori vahel;
- sotsiaalpartner korraldab abivajaja ja vabatahtliku esimese kohtumise;
- sotsiaalpartner toetab vabatahtlikku jooksvalt tema töös. Toimub infovahetus, juhendamine ja arutelu;
- kui vabatahtliku ja abivajaja koostöö lõpeb, osaleb nende viimasel kohtumisel ka tavaliselt sotsiaalpartner;
- Sotsiaalpartnerid osalevad nõustajatena vabatahtlike kolmel maakondlikul arengupäeval.

Vabatahtlike ülesanne projektis on pakkuda teenuseid, mida sotsiaalhoolekande süsteem ei paku, kuid mis vähendavad abivajaja sotsiaalset ilmajäetust. Vabatahtliku teenuse liigid on:

- seltsilise teenus;
- saatjateenus liikumisel kodust välja igapäevatoiminguteks või ringides ja üritustel osalemiseks;
- tugiteenus lihtsamate kodutööde tegemisel koos abisaajaga endaga;
- abi vaimset ja emotsionaalset rahuldust pakkuvate tööde tegemisel, nagu näiteks kliendi lugude talletamine; üksteiselt õppimise algatamine.

Ükski vabatahtlike tegevustest pole selline, kus abisaaja oleks täiesti passiivses rollis. Vabatahtliku ülesanne on abisaaja aktiveerimine ning tunde hoidmine, et ta on vajalik.